KESKI- SAVON KOULUKULJETUSOPAS

1.8.2014

Pieksämäki

JOHDANTO

Tämän oppaan tarkoituksena on parantaa esiopetuksen oppilaiden ja peruskoululaisten kuljetusten turvallisuutta sekä antaa yhteiset toimintamallit Keski-Savon alueen päiväkodeille, kouluille, koulukuljettajille, huoltajille ja oppilaille. Opas on yhteinen Keski- Savon alueella, mutta kuntakohtaisia käytäntöjä on jokaisella kunnalla oikeus oppaassa soveltaa.

Oppaassa esitellään periaatteet, joiden mukaan oppilaalle myönnetään maksuton koulukuljetus, kerrotaan kuljetusten järjestämisestä käytännössä sekä annetaan ohjeita kuljetusten aikaiseen käyttäytymiseen ja poikkeavien tilanteiden varalta.

Koulukuljetusopas on periaatteineen käytössä seuraavilla kunnilla; Varkaus, Pieksämäki, Leppävirta, Heinävesi ja Joroinen.

Kunta järjestää oppilaalle maksuttoman koulukuljetuksen lähikouluun ja lapsen kotia lähimpänä olevaan esiopetuspaikkaan. Lähikoulu määritellään sivistystoimen hallinnossa väestörekisterin perusteella kunkin tulevan perusopetuksen ensimmäisen luokan ja lukuvuoden aikana oman kunnan alueella sekä kuntaan muuttavan oppilaan osalta

Jos oppilaalle on myönnetty hakemuksesta koulunkäyntioikeus muuhun kuin lähikouluun (ns. toissijaiseen kouluun), kuljetuksia ei järjestetä eikä korvata.

Koulukuljetusta ei välttämättä järjestetä koko matkalle, vaan oppilaan tulee varautua siihen, että hän kulkee osan koulumatkasta itse.

Kuljetukset järjestetään ensisijaisesti julkisilla kulkuneuvoilla.

VOIMASSAOLO

Tässä oppaassa määritellyt periaatteet tulevat voimaan 1.8.2014 alkaen Keski- Savon alueella.

KULJETUSTEN MYÖNTÄMISEN PERUSTEET

Koulumatkan pituus

Kunta järjestää esiopetusoppilaalle kuljetuksen, jos esiopetuksen oppilaan matka lähimpään esiopetuspaikkaan on yli 3 km. Mikäli perhe valitsee esiopetuspaikaksi muun kuin lähinnä lapsen kotia olevan esiopetuspaikan, jonne matka ylittää kolme kilometriä, ei kuljetusta järjestetä. Lisäksi on huomioitava, että kuljetus koskee ainoastaan maksutonta esiopetusta, päivähoitomatkat eivät kuulu kuljetusten piiriin. Jos kunta määrää esiopetuspaikan muuhun kuin lähimpään esiopetuspaikkaan, on kunta velvollinen järjestämään kuljetuksen tai korvaamaan huoltajalle kuljettamisesta, jos matka osoitettuun esiopetuspaikkaan on yli 3 km.

KM- rajat

Heinävesi, Joroinen, Pieksämäki:
0-2 lk – 3 km
3-9 lk – 5 km.

Varkaus, Leppävirta:
eskarit – 3 km
1-9 lk – 5 km.

Vieraassa koulupiirissä tai toisessa kunnassa koulua käyvät oppilaat

Mikäli oppilaalle myönnetään koulunkäyntioikeus muuhun kuin lähikouluun, ei kuljetusta järjestetä eikä kuljetuskustannuksiin myönnetä saattoavustusta.

A2- kielen opiskelu

Kunta ei toistaiseksi järjestä vapaaehtoisen A2- kielen opiskelun edellyttämiä erillisiä kuljetuksia, ellei kuntakohtaisesti ole toisin päätetty.

Ensisijainen kotiosoite

Kuljetukset järjestetään vain lapsen ensisijaisen kodin ja lähimmän esiopetuspaikan tai lähikoulun väliselle matkalle. Lapsen asuessa kahden eri huoltajan luona, kunta on velvollinen järjestämään lapsen koulukuljetuksen vain väestörekisteriin merkittyyn vakinaiseen asuinpaikkaan (KHO 2006:10).

Kesken lukuvuoden asuinpaikkaa vaihtavalle oppilaalle ei myönnetä koulukuljetusta muualle kuin lähikouluun.

Tapaturmat

Tapaturmissa oppilaalle järjestetään lääkärintodistuksen perusteella koulukuljetus.

Reitille kävely

Kunnan velvollisuutena ei ole järjestää koulukuljetusta koko matkalle, vaan kuljetus voidaan järjestää vain osalle matkasta. Km- rajat ovat pisimpiä mahdollisia omavastuumatkoja, jotka oppilaan tulee varautua kulkemaan itsenäisesti.

Koulumatkan vaarallisuus

Jos koulumatka tai osa koulumatkasta on todettu liian vaaralliseksi, kunta järjestää kuljetuksen vaaralliseksi katsotulle koulumatkan osuudelle tai korvaa huoltajalle koulumatkakustannuksia saattoavustuksen muodossa oppilaan kuljettamisesta. Huoltajan velvollisuutena on toimittaa asiantuntijan lausunto koulutoimeen.

Koulumatkan turvallisuuden arviointiperusteina käytetään yleisten teiden osalta KOULULIITU-ohjelmalla tuotettuja teiden vaarallisuusindeksilukuja. Menetelmä on kehitetty Liikenne- ja viestintäministeriön, tiehallinnon, kuntien ja konsultin yhteistyönä ja se on yleisesti käytössä. Arvioinnissa tarkastellaan monipuolisesti koulumatkan liikenteellisiä olosuhteita, mutta suurimman painoarvon arvioinnissa saavat teiden liikennemäärät ja nopeusrajoitukset. Esimerkiksi valaistuksen puuttuminen ei yksinään tee tiestä vaarallista. Tien vaarallisuudesta voi myös poliisi antaa lausunnon. Arviointeja ja suosituksia käytetään asiantuntija-apuna päätöstä tehtäessä, ne eivät kuitenkaan velvoita kuntaa kuljetuksen järjestämiseen.

Petokyydit

Pelkkä petojen esiintyminen ei ole kuljetuksenmyöntämisperuste, vaan petojen käyttäytymiseen tulee liittyä häiriökäyttäytymistä tai jatkuvaa liikkumista asuntojen tai koulumatkojen välittömässä läheisyydessä. Petokyydit myönnetään kirjallisesta hakemuksesta tapauskohtaisesti ja huoltajan tulee liittää hakemuksen liitteeksi riistanhoitopiirin, riistanhoitoyhdistyksen tai petojen liikkeitä ja petokantaa laskevien tahojen lausunto/lausunnot.

Koulumatkan rasittavuus

Kuljetuksen järjestäminen koulumatkan vaikeuden tai rasittavuuden perusteella edellyttää aina asiantuntujan lausuntoa. Lausunnon voi antaa lääkäri, psykologi tai muu asiantuntija tapauksesta riippuen. Lausunnosta on ilmettävä kuljetustarpeen syiden ja perustelujen lisäksi se, millä kulkumuodolla asiantuntija suosittelee kuljetuksen tapahtuvan. Lausunnosta on myös ilmettävä selkeästi, mille ajanjaksolle asiantuntija suosittelee koulukuljetuksen järjestämistä.

Kuljetusta koulumatkan rasittavuuden perusteella tulee hakea jokaiselle lukuvuodelle erikseen.

Erityisoppilaiden koulukuljetus

Erityisoppilaiden koulukuljetukset järjestetään samojen periaatteiden ja perusopetuslain mukaisesti kuin yleisopetuksen oppilaidenkin kuljetukset. Erityisoppilaiden kohdalla kokonaisuus

huomioiden voi olla perusteltua, että kuljetus myönnetään, vaikka kilometrirajat eivät täyttyisikään.

KOULUKULJETUSTEN JÄRJESTÄMISEN PERIAATTEET

Kuljetusten järjestäminen
Koulukuljetuksissa käytetään ensisijaisesti olemassa olevaa julkista liikennettä. Muita kuljetusmuotoja (tilauslinja-autoja, paikallisliikennettä, palveluliikennettä, takseja) käytetään täydentämään julkisen liikenteen yhteyksiä tai eräissä erikoistapauksissa, kuten terveydellisten syiden niin vaatiessa.

Oppilas voi joutua käyttämään koulumatkallaan useita eri kuljetusmuotoja (vuoroauto, tilauslinja-auto, taksi). Aikatauluista johtuen oppilas voi joutua odottamaan kuljetusta aamulla ja/tai illalla. Lain mukaan oppilaan koulumatka odotusaikoineen voi kestää enintään 2½ tuntia päivässä. Jos oppilas on lukuvuoden alkaessa täyttänyt 13 vuotta, saa koulumatka kestää enintään 3 tuntia (24.6.2010/642).

Kuljetusreitit
Taksikuljetuksia ei järjestetä yleisopetuksen oppilaalle ovelta- ovelle kuljetuksina. Taksien kuljetusreitit laaditaan yhteistyössä liikennöitsijöiden kanssa.

Taksipysäkin tai pysähtymispaikat määrittelee koulunjohtaja/rehtori yhdessä kuljetuksia hoitavien autoilijoiden kanssa yhteistyössä kuljetussuunnittelijan kanssa siten, että ne ovat turvalliset ja tarkoituksenmukaiset sekä tiedottaa kuljetusten aikataulut ja koulukuljetuksissa noudatettavat ohjeet huoltajille ja oppilaille hyvissä ajoin ennen kuljetusten alkamista syksyllä.

Oppilaan tulee olla kuljetuspisteessä hyvissä ajoin ennen ilmoitettua kuljetusaikaa. Koulukuljetuksen ei tarvitse jäädä odottamaan myöhässä olevaa oppilasta. Oppilas voi joutua koulumatkoillaan odottamaan kuljetusta kuljetusreitin varrella tai koululla. Oppilaan tulee odottaa taksia/linja-autoa 15 minuuttia yli ilmoitetun ajan. Jos auto ei jostain syystä saavu kuljetuspisteeseen tässä ajassa, oppilaan tulee ottaa yhteyttä kouluun ja kysyä tarkempia ohjeita.

Kun reitin aikana tulee poikkeava tilanne, niin autoilija ratkaisee, voiko muuta liikennettä ja matkustajien turvallisuutta vaarantamatta pysähtyä sovitussa kohdassa. Taksi ei saa ohittaa kuljetuspistettä ennen sovittua aikaa, elleivät kaikki kyytiläiset ole autossa. Vastaavasti taksi ei voi jättää saattajaa tarvitsevaa oppilasta etuajassa kyydistä, jos vastaanottaja ei ole paikalla tai löydy ollenkaan. Jos tämän kaltaisesta tilanteesta muodostuu kustannuksia, vastaa niistä lapsen huoltaja.

Huoltajalle maksettava korvaus oppilaan kuljettamisesta
Huoltajille maksetaan esi- tai perusopetuksen oppilaan kuljettamisesta korvausta pääasiassa tilanteissa, jossa oppilaan sijoittaminen olemassa oleviin reitteihin olisi hankalaa oppilaan asuinpaikan, aikataulujen tai oppilaan sairaudesta/vammasta johtuvan erityisen syyn vuoksi. Jos oppilaan kuljettaminen voidaan kunnan toimesta järjestää ilman ongelmia, ei huoltajalle makseta korvausta oppilaan kuljettamisesta, vaikka hän koulukuljetuksen hoitaisikin.

Koulumatkakustannusten korvausta huoltajalle maksetaan edellyttäen, että huoltaja on sivistystoimen hallinnon kanssa <u>ennen</u> kuljetuksen aloittamista asiasta sopinut. Päätös huoltajan huolehtimasta oppilaan kuljettamisesta tehdään aina <u>*ennen*</u> kuljetusjakson alkamista ja päätös tehdään määräajaksi. Korvausperusteena käytetään voimassa olevaa KELAn korvausperustetta, joka on vuonna 2014: 0,20 €/km.

Aamu- ja iltapäivätoiminta
Kuljetukset aamu- ja iltapäivätoimintaan eivät kuulu kuntien järjestämisvelvollisuuksiin.

KULJETUKSEN YLEISET OHJEET

Turvavyön käyttäminen
Kuljetuksen aikana autoilija valvoo, että oppilaat käyttävät turvavyötä. Mikäli oppilas toistuvasti kehotuksesta huolimatta laiminlyö turvavyön käytön, ilmoittaa autoilija asiasta ensisijaisesti koululle. Koulun rehtori ottaa yhteyttä oppilaan kotiin ja varoittaa huoltajia, että autoilija voi kieltäytyä ottamasta kyytiinsä liikenneturvallisuutta vaarantavan matkustajan. Mikäli tilanne ei ensimmäisen kotiin tapahtuneen yhteydenoton jälkeen muutu, autoilija ilmoittaa tilanteesta uudelleen rehtorille. Rehtori ilmoittaa asiasta edelleen sivistystoimen hallintoon, joka siirtää koulukuljetuksen järjestämisen oppilaan huoltajille. Huoltajalle maksetaan oppilaan kuljettamisesta saattoavustusta.

Tavaroiden kuljettaminen kuljetuksessa
Kuljetukseen voidaan ottaa mukaan vain sellaisia apuvälineitä (esim. liikuntavälineet), joita tarvitaan opiskeluun tai joiden kuljettamisesta on erikseen sovittu autoilijan kanssa.

Koulumatkat linja-autolla
Linja-autoa koulumatkoilla käyttävä oppilas saa koululta matkakortin linja-autoon elokuussa ensimmäisenä koulupäivänä. Lukukauden aikana matkakorttiin oikeutetut uudet oppilaat saavat kortin koululta.

Matkakortit kerätään pois lukuvuoden päättyessä. Kortit jaetaan oppilaille takaisin elokuussa koulujen alettua.

Matkakortti pitää ehdottomasti olla mukana koulumatkoilla.

Korttia saa käyttää vain koulumatkaan ja kortti on henkilökohtainen eli sitä ei saa antaa tai lainata muille. Kortista tulee pitää hyvää huolta. Matkakorttien väärinkäytöksistä liikennöitsijä ilmoittaa kouluun tai koulutoimen sihteerille, ja väärin perustein suoritettujen matkojen kustannukset voidaan periä huoltajalta.

Matkakortti tulee palauttaa koululle lukuvuoden päättyessä sekä siinä tapauksessa, että oppilas ei enää ole oikeutettu koulukuljetukseen (muutto, koulun vaihto tms.).

Jos matkakortti katoaa tai ei toimi, on oppilaan ilmoitettava siitä heti koulun kansliaan. Kadonnut kortti kuoletetaan mahdollisten väärinkäytösten estämiseksi. Kadonneen tai tahallaan käyttökelvottomaksi vaurioitetun matkakortin joutuu oppilas korvaamaan saadakseen tilalle uuden kortin.

Jos linja-auto tai taksi ei saavukaan pysäkille
Ajokelin ollessa erityisen huono tai muista erityisistä syistä on mahdollista, että linja-auto/taksi ei pääse kulkemaan aikataulun mukaisesti. Oppilaan on syytä odottaa noutopaikassa kohtuulliseksi katsottava aika (kuitenkin vähintään 15 minuuttia). Jos autoa ei odotuksen jälkeen tule, on parasta, että oppilas menee takaisin kotiin ja ottaa yhteyttä kouluun. Paikallisliikenteen alueella oppilaiden on syytä mennä kouluun seuraavalla vuorolla.

Liikennöitsijä järjestää korvaavan kuljetuksen, jos linja-auto tai taksi ei pääse hakemaan oppilaita esim. auton rikkoutumisen vuoksi. On huomioitava, että auto tulee huomattavalla viiveellä.

Vahinko ja ilkivaltatapaukset
Kunta ei korvaa oppilaiden autoille aiheuttamia vahinkoja. Liikennöitsijä ja oppilaan huoltaja sopivat vahinkojen korvaamisesta keskenään.

Yksityisteiden kunto
Yksityistien hoitokunta tai toimitsijamies huolehtii ja vastaa siitä, että tie on liikennetarvetta vastaavassa kunnossa. Mikäli tiellä ei pystytä ajamaan koulukyytejä, taksiautoilija ilmoittaa asiasta suoraan huoltajille sekä koulutuksen järjestäjälle. Korvaavia kuljetuksia ei järjestetä.

Kuljetuksen laatuun liittyvät kysymykset
Mahdollinen laatuvirheitä koskeva palaute osoitetaan Keski- Savon logistiikkayksikölle tai Pieksämäen kaupungin koulutoimistoon, jossa kaikki valitukset kirjataan ylös, selvitetään liikennöitsijän kanssa ja huomioidaan seuraavalla laadunvalvonnassa. Mikäli tapahtuu vakavia rikkomuksia, kuten liikennelainsäädännön rikkomisia, tulee asianosaisten ottaa suoraan yhteyttä poliisiin.

YHTEISTYÖTAHOJEN TEHTÄVÄT JA OHJEET

Jotta kuljetukset sujuisivat mahdollisimman joustavasti ja turvallisesti, on eri yhteistyötahojen oltava tietoisia seuraavista periaatteista ja noudatettava niitä. Koulun ja päiväkodin järjestyssäännöt ovat voimassa myös koulumatkan aikana.

Kuljettajan tehtävät ja vastuut

- valmistautuessa ajoon muistettava kohdella lapsia tasavertaisina asiakkaina ja tulevina aikuisina ja huolehtia asianmukaisesta asusta
- huolehtia hyvästä fyysisestä ja henkisestä ajokunnosta, sillä vaativa ja riskialtis kuljetustehtävä edellyttää niitä
- lukuvuoden alkaessa esittäydytään uusille kuljetusoppilaille
- kuljetettavien oppilaiden nimilistan pitäminen mukana sekä mahdollisten muutosten päivittäminen listaan heti muutoksen ilmoituksen jälkeen
- kuljetuksissa käytettävän auton kunto oltava määräysten sekä ohjeiden mukainen ja siisti, mm. turvavöiden oltava kunnossa ja niitä on oltava riittävä määrä
- kuljetettaviin tai heidän perheisiinsä liittyviä asioista ei kerrota ulkopuolisille
- varmistettava, että oppilailla on turvavyöt kiinni liikkeelle lähdettäessä
- tienkäyttäjän mallin tarjoaminen lapsille liikennesääntöjä noudattamalla
- kuljetuspisteiden sopiminen sivistystoimen hallinnon kanssa yleisopetuksen oppilaiden osalta
- haku-/jättöpaikkojen sopiminen erityisoppilaiden huoltajien kanssa
- koulukuljetusreittien ajaminen tilauksen ja sovitun mukaisesti sekä yhteisesti sovitun aikataulun noudattaminen
- järjestyksenpito autossa
- pysäköiminen niin, että kuljetettava voi nousta ja jäädä pois kyydistä turvallisessa paikassa
- oppilaiden sijoittaminen autoon kuljetettavien koko ja erityistarpeet huomioiden
- kuormitusmääräysten noudattaminen
- liikuntavälineiden kuljettaminen (sukset niputettuina, pulkka)
- ongelmatilanteissa yhteydenpito huoltajaan ja koululle
- autosta poistuvan oppilaan opastaminen

- auton varustaminen alkolukolla (Laki alkolukon käytöstä koulu- ja päiväkotikuljetuksissa 10.12.2010/1110)
- auton tulee olla varustettuna taksiasetuksen mukaisella koulukyyti- merkillä.

Huoltajan tehtävät
Huoltajat huolehtivat, että
- oppilas on ajoissa hakupaikalla ja että hakupaikka on esteetön eri vuodenaikoina
- oppilas on pukeutunut sään mukaisesti
- oppilas käyttää pimeällä heijastinta (myös kaupunki- ja taajama-alueella)
- lapsella on repussa huoltajan yhteystiedot
- oppilas ottaa kyytiin vain sellaisia urheiluvälineitä ja muita ylimääräisiä tavaroita, joita tarvitaan lukujärjestyksen mukaisesti esim. liikuntatunneilla ja joiden tuomisesta on muuten erikseen sovittu koulun kanssa. Huoltajan tehtävä on myös huolehtia siitä, että urheiluvälineet ja muut ylimääräiset tavarat on pakattu asianmukaisesti. Esimerkiksi luistimissa täytyy olla suojustimet sekä sukset ja sauvat tulee olla niputettuina yhteen.

Huoltajat opastavat lastaan asianmukaiseen käyttäytymiseen ja turvallisuuteen koulumatkojen aikana sekä kertovat tarvittaessa kuljettajalle lapsen sairauksista ja mahdollisesta lääkityksestä (esim. diabetes, epilepsia).

Huoltajat selvittävät linja-autojen aikataulut ja harjoittelevat linja-autolla kulkemista. Aikatauluja saa Internetistä osoitteesta www.matkahuolto.fi, linja-autoyhtiöiden palvelupisteistä sekä koulutoimistosta.

Huoltajat ilmoittavat kyytimuutoksista välittömästi suoraan taksiin, jos kyseessä on samaa tai seuraavaa päivää koskeva muutos. Myös lyhytkestoiset, väliaikaiset muutokset ilmoitetaan suoraan taksiautoilijalle. (esim. useamman päivän kestävä flunssa tms. jos tiedetään että lapsi on loppuviikon kotona sairaana).

Mikäli huoltajalla on tiedossaan pitempiaikainen poikkeama lapsen taksikuljetuksen tarpeeseen, tulee siitä ilmoittaa suoraan liikennöitsijälle.

Oppilaan tehtävät ja vastuut kuljetuksessa
Ennen matkaa oppilaan
- tulee olla ajoissa odotuspaikalla ja odottaa autoa rauhallisesti aiheuttamatta vaaraa itselleen tai muille
- huolehtia siitä, että ei ole likainen tai luminen, kun nousee koulukyytiin
- nostaa kättä linja-auton lähestyessä, että linja-auto pysähtyy ottamaan oppilaan kyytiin pysäkiltä ja nousta sitten autoon reippaasti ja ryntäilemättä
- istuutua penkille ja kiinnittää turvavyö sekä pitää ajomatkan aikana turvavyö kiinnitettynä (myös linja-autossa, mikäli sellaiset on).

Automatkan aikana oppilaan tulee
- noudattaa kuljettajan antamia ohjeita
- käyttäytyä hyvin ja ottaa muut matkustajat huomioon
- pitää turvavyö kiinnitettynä
- kertoa kuljettajalle, jos tarvitsee apua.

Matkan jälkeen oppilaan tulee

- poistua autosta viivyttelemättä
- odottaa, että kuljetusauto lähtee ja ylittää tie vasta kun se on turvallista
- jatkaa matkaa kotiin.

Linja-autolla kulkevien oppilaiden tulee huolehtia matkakortista huolellisesti ja palauttaa se lukuvuoden päättyessä omalle opettajalle. Kadonneista korteista koulu velvoittaa huoltajia maksamaan uuden matkakortin pantin.

Koulun osuus
Rehtori huolehtii, että tiedot kuljetettavien oppilaiden kouluun tulo- ja koulusta lähtöajoista seuraavan lukuvuoden osalta toimitetaan sivistystoimen hallintoon mahdollisimman pian.

Koulu tiedottaa koulukuljetuksista huoltajille hyvissä ajoin ennen lukukauden alkamista syksyllä.

Jakson vaihtuessa koululta tulee ilmoittaa kuljetusoppilaiden muuttuneet lukujärjestykset hyvissä ajoin sivistystoimen hallintoon.

Koulu tiedottaa kuljetusoppilaiden lukujärjestyksiin tehdyistä tilapäisistä muutoksista suoraan vanhemmille sekä koulutoimeen.

Koulussa käsitellään vuosittain koulukohtaiset kuljetusten pelisäännöt.

Koulu järjestää kuljetusoppilaiden valvonnan kuljetusten odotusaikana. Sään niin vaatiessa (esim. kova pakkanen) koulu järjestää kuljetusoppilaille mahdollisuuden olla sisätiloissa.

Koulu huolehtii linja-autokorttien jakamisesta ja poiskeruusta.

Koulu opastaa huoltajia koulukyytiasioissa.

Koulu arvioi kuljetusten toimivuutta ja kehittää kuljetusjärjestelyitä yhteistyössä koulutoimiston kanssa.

Sivistys/koulutoimen hallinnon osuus
Tekee heinäkuun alkuun mennessä päätökset koulukuljetuksen piiriin kuuluvista oppilaista.

Toimittaa tilauslinja-autojen liikennöitsijöille oppilaiden nimilistat ja aikataulut ennen lukuvuoden alkua.

Tilaa tarvittavat linja-autokortit ja lähettää ne kouluille.

Toimittaa taksiautoilijoille ja tilauslinja-autoilijoille oppilaiden huoltajien yhteystietolistan mahdollisimman pian koulujen alettua elokuussa.

Ilmoittaa kouluille viimeistään elokuussa alkavan lukuvuoden koulukuljetuksista, reiteistä, aikatauluista ym.